

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	158
Land:	Etiopien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Respons. Politisk aktivitet i eksil
Udgivet:	21. september 2010
Optaget på baggrundsmaterialet:	21. december 2010

Respons

Etiopia: Politisk aktivitet i eksil

Problemstilling/spørsmål:

- Politisk aktivitet i eksil og reaksjoner ved retur

Innledning

Innholdet i denne responsen baserer seg i hovedsak på møter som Landinfo hadde med kontakter i Etiopia under opphold i landet i oktober 2009, informasjon innhentet fra åpne kilder og fra internasjonale tenketanker og rettighetsgrupper. Responsen kan leses i sammenheng med Landinfoprodukter som i større dybde behandler spørsmålet om politisk aktivitet inne i Etiopia. Dette inkluderer notatet *Oromo. Politisk og menneskerettslig situasjon* (Landinfo 2010b), og responsene *Somaliere i Etiopia* (Landinfo 2009) og *EPRP (Ethiopian People's Revolutionary Party)* (Landinfo 2010a).

Etiopiere i eksil

Ettersom Etiopia aldri har vært kolonialisert, har ikke etiopiske migranter et like naturlig destinasjonsland blant Vestens tidligere kolonimakter slik mange andre migranter fra Afrika har. Den etiopiske diasporaen i Vesten har hovedsaklig tilhold i USA og Israel. Imidlertid drar ikke etiopiere bare til Vesten. Fem av de 15 vanligste destinasjonslandene for etiopiske migranter er land i Afrika eller i Midt-Østen. Det er videre betydelige etiopiske eksilmiljøer i Tyskland, England og Sverige (Terrazas 2007). De første etiopierne¹ til Norge kom tidlig på 1970-tallet og det er i dag 4219 etiopiere som oppholder seg her (Statistisk sentralbyrå 2010).

Den første gruppen som i større omfang søkte beskyttelse i eksil var regimekritikere under Dergstyret (1974-1991). Den andre store gruppen som dro i eksil var etiopiere som rømte landet etter maktovertakelsen til partiet Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF) i 1991. Etiopiere som rømte landet etter 1991 tilhører i stor grad de etniske gruppene oromo og amhara. Oromoene rømte landet i store antall etter at gruppen startet et væpnet opprør mot myndighetene i 1992 og EPRDF slo ned på oromo-opposisjonen i stort omfang. Etter valget i 2005 har også mange etiopiere med tilknytning til den opposisjonelle

¹ De første etiopierne på 1970-tallet inkluderte mange med en bakgrunn som etter 1991 ville kategorisert dem som eritreere.

bevegelsen Kinijit² forlatt landet. En rekke etiopiere har også forlatt landet av andre grunner: Akademikere som ikke vender hjem etter studieopphold i utlandet, etiopiere som av økonomiske grunner forlater landet og etiopiere som har emigrert til land som spesielt har invitert dem (Israel³) (Terrazas 2007).

Politisk aktivitet i eksil

Etter valget i 2005 fengslet etiopiske myndigheter ledende opposisjonelle og drepte 193 sivile etiopiere i opptøyer i november samme år. I etterkant mobiliserte etiopiere i eksil i stort omfang for å legge press på myndighetene for løslatelse av de politiske fangene. Særlig fikk opposisjonsalliansen Kinijit stor oppslutning i eksilmiljøene. Etter hvert som de fleste politiske fangene fra urolighetene i 2005 har blitt løslatt, har oppslutningen blant eksiletiopiere dreid seg mer mot nye opposisjonsgrupperinger, spesielt Medrek, som består av åtte partier med bakgrunn fra Amhara-, Tigray- og Oromo-regionen i Etiopia (International Crisis Group 2009).

Etiopiske grupper som arbeider for regimeendring ved bruk av militære virkemidler, som Oromo Liberation Front (OLF), Ogaden National Liberation Front (ONLF) og Ginbot 7 (G-7), har også stor oppslutning i eksil. Etter Landinfos vurdering, har spesielt OLF og Ginbot 7 stor oppslutning i Norge.

Både de sivile og de militante opposisjonspartiene har omfattende organisasjoner i Norge som gjennomfører demonstrasjoner, avholder møter, publiserer materiell og rekrutterer medlemmer.

Etiopiske myndigheters oversikt over etiopiere utenfor landet

Etiopiske myndigheter har en svært aktiv tilnærming til den etiopiske diasporaen. I 2002 opprettet det etiopiske utenriksdepartementet et eget direktorat med ansvar for diasporaen. Direktoratet står ansvarlig for kontakten mellom myndighetene og diasporaen, for å stimulere til økt økonomisk aktivitet i Etiopia, for å sikre eksiletiopiernes rettigheter i Etiopia og for å forbedre Etiopias omdømme i utlandet (Terrazas 2007).

Gjennom sin ambassade i Stockholm har etiopiske myndigheter etter Landinfos vurdering god oversikt over etiopiere som oppholder seg i Norge. En sentral etiopisk opposisjonell kilde i Norge forklarte i en samtale med Landinfo i april 2009 at etiopiske myndigheter har oversikt over hva som foregår i det etiopiske miljøet i Norge gjennom personer som har kontakt med ambassaden. Samtidig understreket kilden at det er usikkert på hvilket detaljnivå ambassaden har en slik oversikt. Etiopiske myndigheter, ved ambassade og sentrale myndigheter i Etiopia, kjenner til at en gruppe prominente opposisjonelle oppholder seg i Norge.

En diplomatisk kilde Landinfo snakket med i Addis Abeba i oktober 2009 antok at personer med tette forbindelser til dagens regjeringspartier eller til den etiopiske etterretningstjenesten, følger bevegelsene til medlemmer og sympatisører av OLF, ONLF og de mer ekstremistiske delene av amhara-opposisjonen i Norge. Dette inkluderte særlig partiene fra det tidligere

² Kinijit var en opposisjonskoalisjon som mobiliserte foran valget i 2005 og som vant 171 seter i nasjonalformsalingen. I etterkant av valget i 2005 gikk koalisjonen i oppløsning.

³ I lang tid har en gruppe omtalt som Beta Israel hatt tilhold i Gonder-regionen i Etiopia. Denne gruppen er regnet som jøder. Da den nye israelske staten vedtok en lov som sikrer alle med jødisk avstamning opphold i landet, begynte en strøm av Beta Israel å emigrere til staten Israel.

Kinijit som har tatt til orde for væpnet opposisjon. Landinfos kilde mente at medlemmer av Kinijits hovedutbryterfløy, Unity for Democracy and Justice (UDJ), ikke er overvåket.⁴

Etiopiske ambassader oversender rapporter til det etiopiske utenriksdepartementet om politisk aktivitet i eksil i henhold til kildene Landinfo møtte i Etiopia i 2009. Lederen for en sentral etiopisk organisasjon anså det som sannsynlig at slik informasjon kunne filtreres videre til dem som kontrollerer innreise og utreise på flyplassene. Immigrasjonsoffiserene har ifølge denne kilden lister over ettersøkte personer, men han hadde ingen formening om hvor mange som var registrert på disse listene, og heller ingen formening om hvor sannsynlig det var at oversikt over ettersøkte tilfalt de forskjellige lokalforvaltningskontorene.

En diplomatkilde som Landinfo møtte i 2009 avgrenset dem som er å finne på en liste over ettersøkte etiopiere ved flyplassen Bole i Addis Abeba til å være de mest profilerte opposisjonelle eksiletiopierne. Etiopia-eksperten Günther Schröder (som sitert i Trueman 2009) skrev at tom. etiopiere som i eksil har hatt en svært begrenset og tilfeldig tilknytning til den politiske opposisjonen, vil bli rapportert til en sentral database i Addis Abeba, som også var tilgjengelig ved flyplassen i Addis Abeba.

Det er etter Landinfos vurdering grunn til å anta at etiopiske myndigheter har en god oversikt over etiopiere i eksil. Spesielt vil det gjelde etiopiere som representerer politiske og militante grupper som i hjemlandet representerer en politisk og sikkerhetsmessig risiko for myndighetene.

Frivillig retur til Etiopia

En utfordring for etiopiere som *frivillig* ønsker å dra tilbake har vært etiopiske myndigheters motstand mot dobbelt statsborgerskap. Etiopiere i eksil med andre statsborgerskap erfarte problemer ved innreise og en begrenset tilgang til tillatelser i Etiopia. Denne utfordringen løste myndighetene ved å åpne for å utstede egne identifikasjonskort til utenlandske borgere med etiopisk opprinnelse. Dette id-kortet gir rett til arbeid, opphold, investeringer (inkludert eiendom) og visumfri innreise, jamfør proklamasjon 270 fra 2002 (Proclamation no. 270/2002). Kortet gir imidlertid ikke rett til arbeid innen sikkerhetsstyrkene, stemmerett, eller mulighet for å stille som kandidat ved valg. Man kan heller ikke være medlem av et politisk parti. Dokumentene gis for fem år om gangen. Ektefelle og barn kan også få tillatelse etter denne bestemmelsen.

Til sammen har 48 etiopiere reist frivillig tilbake til Etiopia fra Norge gjennom IOM de siste fem årene. 24 etiopierne har blitt returnert til Etiopia fra Norge i regi av norske myndigheter de siste fem årene.

Ufrivillig retur til Etiopia

Norge har ikke en generell avtale med Etiopia om tvangsretur av etiopiere med avslått asylsøknad til Etiopia. Etiopiske myndigheters holdning er ifølge en vestlig diplomatisk kilde som Landinfo møtte i Addis Abeba i oktober 2009 todelt. Etiopiske myndigheter ser returnerte asylsøkere som potensielt politisk problematiske, og liker ikke at landets innbyggere uttrykker misnøye med å oppholde seg i Etiopia. Samtidig er det også forståelse

⁴ UDJ ble opprettet i august 2008 av Birtukan Medeksa, av mange regnet som den ledende opposisjonspolitikeren i landet. UDJ samler støtte blant alle de etniske gruppene i landet og har en pan-etiopisk profil. UDJ arbeider for regimeskifte ved bruk av demokratiske virkemidler.

for at etiopiere forlater landet av økonomiske grunner. Få europeiske land har returnert etiopiere ufrivillig i særlig omfang.

Ved tvangsretur av etiopiere med avslag på søknader om beskyttelse, krever etiopiske myndigheter at identitet verifiseres. I de tilfellene hvor etiopierne ikke kan legge fram pass (nytt eller gammelt), kan etiopiske myndigheter sjekke fødselsattester, skoleattester eller lignende.

Reaksjoner mot etiopiere ved retur som følge av myndighetskritisk aktivitet

Landinfo tok opp spørsmålet om eventuelle reaksjoner mot myndighetskritiske eksiletiopiere ved retur med flere kilder under tjenestereisen til Etiopia i oktober 2009 og vi har gjennomgått menneskerettighetsorganisasjoners rapportering på feltet.

Det er imidlertid et begrenset empirisk grunnlag å uttale seg på, ettersom et fåtall avslåtte asylsøkere faktisk har blitt returnert til Etiopia. Men det er ingen bestemmelser i etiopisk lovgivning som forbyr politisk aktivitet i Norge eller andre land, og opposisjonell virksomhet i eksil faller utenfor bestemmelsene i etiopisk straffelov.

En vestlig diplomatisk kilde (e-post september 2010) kjente ikke til eksempler på reaksjoner mot de 24 etiopierne som har blitt returnert til Etiopia fra Norge de siste fem årene, eller de 48 som har returnert frivillig med IOM i samme periode. Storbritannia deporterte 60 etiopiere uten samtykke i 2008 i henhold til en velorientert diplomatisk kilde som Landinfo møtte i Addis Abeba i 2009. I 2009 returnerte Storbritannia et betydelig lavere antall etiopiere uten pass, mot deres vilje. Kilden var ikke kjent med at returnerte etiopiere var utsatt for fengsling eller andre alvorlige reaksjoner ved retur.

Den høyt profilerte opposisjonspolitikeren Daniel Bekele ble sluppet inn i Etiopia igjen etter et besøk i Europa. Det foreligger ingen informasjon som tilsier at han ble utsatt for noen reaksjoner ved retur (diplomatisk kilde, samtale i Addis Abeba oktober 2009).

I 2007 ble 15 etiopiere ifølge Amnesty International (2007) returnert til Etiopia fra Sudan mot sin vilje. Menneskerettighetsorganisasjonen fryktet at de ville forsvinne eller bli fengslet uten lov og dom, men kunne ikke bekrefte at dette hadde skjedd. Organisasjonen viste til at en rekke etiopiere var blitt returnert fra Somaliland de siste årene, men kunne ikke dokumentere at disse hadde blitt utsatt for overgrep ved retur. HRW anser det som sannsynlig at de ble fengslet og/eller torturert (HRW 2009, s. 44).

I Trevor Truemans rapport om oromo asylsøkere refereres det til to tilfeller de siste ti årene hvor oromoere har blitt utsatt for overgrep etter å ha blitt returnert til Etiopia. I ett tilfelle ble en oromo fengslet i Kerchele-fengselet i Addis Abeba i 2005. I det andre tilfelle rapporterte en tidligere etiopisk asylsøker til sin advokat i Storbritannia at han i januar 2007 ble fengslet i Kaliti-fengselet ved retur til Etiopia. I fengselet ble han i henhold til sin advokat utsatt for alvorlig tortur (Trueman 2009). Denne informasjonen er imidlertid ikke bekreftet av andre kilder, og ifølge Landinfos kilder fra tjenestereisen utsettes ikke innsatte ved Kaliti-fengselet for grove fysiske overgrep (Demeksa, samtale i Addis Abeba oktober 2009).

Synspunkter på risiko for overgrep ved retur

Politisk opposisjonell aktivitet for ulovlige partier som ikke utelukker militære virkemidler og som representerer en sikkerhetsmessig utfordring for etiopiske myndigheter, vil være av større risiko, enn aktivitet for legale politiske partier. Aktivitet for militante grupper som OLF,

ONLF og G-7 og betydelige økonomiske bidrag til disse antas å være kjent av etiopiske myndigheter, og Landinfos vestlig diplomatiske kilde (e-post 2009) mener at slik aktivitet vil føre til tett overvåkning av personer med slik bakgrunn ved retur.

Det er primært opposisjonsledere som vil være utsatt. Ifølge en sentral etiopisk opposisjonell kilde i eksil som Landinfo snakket med i Oslo i april 2009, er det først og fremst prominente opposisjonelle som vil være utsatt for reaksjoner fra etiopiske myndigheter ved en retur til Etiopia. Flere kilder forklarte Landinfo i oktober 2009 at etiopiere i eksil med en høy grad av opposisjonell aktivitet vil bli lagt merke til av etiopiske myndigheter, og vil risikere reaksjoner ved retur til Etiopia (En diplomatisk kilde, en tidligere etiopisk journalist og en leder av en etiopisk organisasjon). En tidligere etiopisk journalist med gode nettverk blant opposisjonen understrekte overfor Landinfo i 2009 at graden av kritikk som ble rettet mot myndighetene, hvor skarp den var og hvor profilert kritikeren var, var avgjørende for hvilke reaksjoner man ble møtt med ved en eventuell retur. I den sammenheng mente han at myndighetene ikke ville forholde seg negativt til generelle utsagn som karakteriserte myndighetene på en negativ måte, men være mer sensitive for nyansert og saklig kritikk. Lederen av en etiopisk organisasjon som Landinfo møtte i Addis Abeba i 2009 identifiserte myndighetskritikk på diaspora-nettsteder og profilert politisk aktivitet, som for eksempel koordinering av demonstrasjoner, som forhold som kunne lede til reaksjoner ved retur.

Etiopiske myndigheter vil i mindre grad bry seg med opposisjonell aktivitet som har startet etter at vedkommende forlot landet, og i større grad reagere på etiopiere som har videreført sin myndighetskritiske aktivitet fra hjemlandet i eksil. Dette ble bekreftet av en tidligere etiopisk journalist som Landinfo møtte høsten 2009.

HRW er av den oppfatning at politisk aktive oromoere og somaliere vil være i myndighetenes søkelys ved retur til Etiopia (HRW 2009, s. 44).

Etter Landinfos vurdering vil primært ledende, profilerte opposisjonelle etiopiere med aktivitet for ulovlige etiopiske politiske partier være i myndighetenes søkelys og være utsatt for reaksjoner fra etiopiske myndigheter ved en retur til landet. Reaksjoner fra etiopiske myndigheter kan være alt fra kortere avhør ved lokale myndigheter, tap av rettigheter, studieplasser og arbeidsmuligheter, men også unntaksvis kortere og lengre fengselsopphold. Etiopiske myndigheter vil etter Landinfos vurdering ha svært begrenset interesse og ressurser til å føre oversikt over vanlige partimedlemmers aktivitet i eksil og deres retur til Etiopia.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Respons Etiopia: Politisk aktivitet i eksil

Referanser

Skriftlige

- Amnesty International (2007, 31. oktober). *Document - Ethiopia: Forcible return/ fear of torture or ill-treatment/incommunicado detention/ prisoner of conscience*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR25/024/2007/en/50dae44b-d35b-11dd-a329-2f46302a8cc6/afr250242007en.html> [lastet ned 29. juni 2010]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 13. juli). *"Hostages to Peace". Threats to Human Rights and Democracy in Somaliland*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somaliland0709web.pdf> [lastet ned 29. juni 2010]
- International Crisis Group (2009, 4. September). *Ethnic federalism and its discontents*. Nairobi/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/media-releases/2009/africa/ethiopia-ethnic-federalism-and-its-discontents.aspx> [lastet ned 30. juni 2009]
- Landinfo (2009, 11. februar). *Somaliere i Etiopia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/814/1/814_1.pdf [lastet ned 29. juni 2010]
- Landinfo (2010a, 1. februar). *EPRP*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1124/1/1124_1.pdf [lastet ned 29. juni 2010]
- Landinfo (2010b, 5. mars). *Oromo i Etiopia. Politiske grupper og menneskerettigheter 2005-2010*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1171/1/1171_1.pdf [lastet ned 29. juni 2010]
- [Proclamation no. 270/2002] (2002, 5. februar). *Providing Foreign Nationals of Ethiopian origin with certain Rights to be Exercised in their Country of Origin Proclamation*. Addis Abeba: Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c5844de2.pdf> [lastet ned 20. september 2010]
- Statistisk sentralbyrå (2010, 1. januar). *Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/tab-2010-04-29-04.html> [lastet ned 30. juni 2010]
- Terrazas, A. M. (2007, juni). *Beyond regular circularity. The Emergence of an Ethiopian Diaspora*. Washington, DC: Migration Information Source. Tilgjengelig fra <http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=604> [lastet ned 29. juni 2010]
- Trueman, T. (2009, 24. februar). *Report by Dr. Trevor Trueman concerning Oromo asylum-seekers*. Malvern, Storbritannia: Oromia Support Group. Tilgjengelig fra <http://www.oromo.org/Report%20for%20asylum%20seekers%20%2024%20Apr%2009.doc> [lastet ned 30. juni 2010]

Muntlige

- Demeksa, Bulcha, leder for OFDM. Samtale i Addis Abeba oktober 2009.

Respons Etiopia: Politisk aktivitet i eksil

- Diplomatsk kilde. E-post april 2009.
- Diplomatsk kilde. Samtale i Addis Abeba oktober 2009.
- Etiopisk journalist. Samtale i Addis Abeba oktober 2009.
- Etiopisk organisasjon, ved leder. Samtale i Addis Abeba oktober 2009.
- Vestlig diplomatsk kilde. Samtale i Addis Abeba oktober 2009.
- Vestlig diplomatsk kilde. E-post september 2010.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.